

شنگری چیی؟

نووسینی: ئیما نیل کانت [1] (۲۰۰۰-۲۰۰۰)

ویرگهانی: نازاد و دبیگی

شنگری، د رچوونی مره قه ل و نا په گه یشتووویی [2] خه کردی [3] که له ئه سته ی خه یه تی. نا په گه یشتووویی به توانایی له به کارخستنی فام و زانینی خه ی به به ئه نمایی ئوی تر. ئه م نا په گه یشتووویی، که مته رخه میه که ی له ئه سته ی خه یه تی، که تکه که هه کاره که ی که مزانی نه به، به به کوو که مبوونی ویست و ئازایه تی به، له به کارخستنی به به ئه نمایی ئوی تر. "ئازا به [4] له به کارخستنی زانینی خه ت!" ئه م به یه دروشمی شنگری.

شنگری، د رچوونی مره قه ل و نا په گه یشتووویی [2] خه کردی [3] که له ئه سته ی خه یه تی. نا په گه یشتووویی به توانایی له به کارخستنی فام و زانینی خه ی به به ئه نمایی ئوی تر. ئه م نا په گه یشتووویی، که مته رخه میه که ی له ئه سته ی خه یه تی، که تکه که هه کاره که ی که مزانی نه به، به به کوو که مبوونی ویست و ئازایه تی به، له به کارخستنی به به ئه نمایی ئوی تر. "ئازا به [4] له به کارخستنی زانینی خه ت!" ئه م به یه دروشمی شنگری.

ته م به یه و ترسند کی، د به به ته هه ی ئه و به ی به شکه کی زه ر له مره قه کان، سه ر به ای ئه و به ی که ما و به ی که زه ر، سه روشت ئه وانی گه یان دوو ته قه ناغی په گه یشتووویی [5] و له ئه نمایی ئوی تر زه گاری کردوون، به به م به ئه زووی خه یان له هه موو ته م نیان هه ر به نا په گه یشتووویی به م نه و، ئه وانی تر به ساد به ی و سانی، به توانن خه یان به که نه سه ر په رشتیاری ئه وان. نا په گه یشتووویی، ئه سوود به یی.

هه تا کنه به که هه یه که د به به ته هه کار به زانیم، هه تا قه ش به یه کی خه م به و به هه یه که له جیاتی ویزدانی منه و، هه تا په زیشکه که هه یه که د به به د به به چ به م و چ نه خه م و... ئه تر به به خه م به م زه حم ته و، ئه گه ر په ر که ی د به سته به ر به، من چ په ویستیه کم به به ر کردنه و هه یه؟ ئه وانی تر ئه م کاره جا زه به من (و له جیاتی من) ئه نجام د به دن. به ئه و به یه که به شکه کی هه رچی په تر له خه که (له وانی به یه گه زی م به به ته وای) هه نگا و نان به ر و په گه یشتووویی، نه که ته نیا هه ر به دژوار، به به کوو به م ترسیداریشی بزانه، ئه و سه ر په رشتیاران به که له ووی خه رخه وازیی و ئه رکی چاود به یی به ای ئه وانیان له ئه سته گرتوو، له م به ر به یه و به زمین سازی (په ویست) د به که ن. ئه مان به پاش ئه و به یه گیانه له به ر به د به سته م که نانی خه یانیه گه و جانده، زه ر

بـورـیـیـیـو چاودـریـیـان دـکـن، کـ نـکـن لـ
وـوـیـ[6] ساوایـتـیان دـرـجـن، نـکـن لـو زیندانـ دـرـجـن کـ
ئوان بـیان دروست کردوون. ئینجا بـ گوـیـاندا دـخوـنن، کـ ئـگـر
بـتـنیـیـ بـنـ دـرـو، چ مـترسیـک هـشـیان لـ دـکـات. بـم
ئـم مـترسیـانـ ئـوـندـیش کـ دـنـگـورـن، بـکوـ بـ چـند
جارک هـسوکـوت، سـرـنـجـام فـری شـوـازی بـکردن دـبن. بـم
نـمـوونـیـکی ناکام بـسـ بـ ئـوـی کـ هـمووان لـ ئـزمـوونـکانـی
دواتر بترسـنـ.

بـ هـر تا کـک دژوار، بتوانـ بـتـنیـیـ خـی لـو نا پـگـیـیـشتوویـیـ
دـرباز بکات، کـ بووـتـ سروشـتی دووـمی ئـو. ئـو ئیدی تـنانـت
خـیشی دـوت و، بـاستی بـتوانایـ لـوـی کـ فام و زانینی خـی
بخاتـ کار، چونکـ هـرگیز هـلـکی لـو جـریـان پـ نـداوـ. بـسا و
بـیارـکان (کـ پـشـتر دروستکراون) ئـم ئامرازـ خودکارانـی
بـکارهـنـانی ئـقـانی - و بـنگـ خـراپ بـکارهـنـانی- توانا
سروشـتیـکانی ئـو، زنجیرـکانی نا پـگـیـیـشتوویـی هـمیشـی ئـون و،
ئـو کـسـش کـ ئـم زنجیرانـ فـ دـدات دـتوانـ بـسـر چاـکی
تـسکدا بازکی نادـنیـا بدات و تهواو، چونکـ (فام و زانینی ئـو)
لـگـ بـزاوتـکی ئازادانـی لـم جـرـ انـهاتوـ. هـربـی، زـر
کـمن ئـوانـی کـ توانیویانـ بـ پروـردـکردنی زـنیان، خـیان لـ
نا پـگـیـیـشتوویـی زگار بـکن و پاشان هـنگاوی دـنیـا بـنـ.

بـم ئـوـی کـ گرووپـکـ[7] بتوانن خـیان بـگـیـنـن بـشـنگـری، بـی
تـ دـچـ و، ئـگـر لـیان گـنـن ئـو او مسـگـر. چونکـ هـمیشـ چـند
کـسـکی "خـبیرکـرـو" [8] - تـنانـت لـناو سـرپـرشتیـارانی دانراو
لـسـر خـکیشدا پـیدا دـبن، کـ پاش ئـوـی تـوقی نا پـگـیـیـشتوویـی
خـیانان فـد، بـحـی بـزگرتنی ئـقـانی لـ بـهاکان و ئامانجی
بوونی مرـی، کـ خـبیرکردنـو بـ لـ دـوروبـری خـیاندا بـاو
دـکـنـو. سـیر لـو دایـ کـ هـمان ئـو گرووپـی کـ لـمـو پـش بـ
دـستی ئـوان خرابوونـ ژـر تـوق، ئـستا ئـگـر بـ دـستی چـند کـس
لـو سـرپـرشتیـارانـی کـ هـشتا خـیان نـگـیـیـشتوونـتـ بـشـنگـری،
هان بدرن، ئـوان ناچار دـکـات کـ هـروا لـژـر تـوقی
ناپـگـیـیـشتوویـی بـنـنـو. بـ، بـم جـر، چانـدنی تـوی
دادوـریـیـ نا پوختـکان [9] زیانبار، چونکـ دادوـریـی نا پوختـکان
سـرـنـجـام تـنـن لـو کـسانـ دـکـنـو کـ بنیاتیان ناون. هـربـی،
گرووپـکان بـر بـر دـگـنـن بـشـنگـری. بـنگـ بـ شـشـک،
دیکتا تـریـیـکی تا کـسـی و زرداریـیـکی چاوچنـکانـ یان

دسټاپټپټرستانه، لټناو بچټت. بټټام چا کسازیی ټاستټقینټی شټوازی بیرکردنټوټ بټدی نایټت و، دادوټرییټ ناپوختټ نوټیټکان لټ پاټ دادوټرییټ ناپوختټ کټنټکان، دټبنټ ئامرازی بټټوټبردنی جټماوټری بټریټاوی هزردهټټاوټکان.

بټ گټیشتن بټم ټټشنگټرییټ، پټویستیمان بټ هیچ شتټکی تر نییټ جگټ لټ ئازادی؛ تازټ ئویش کټمزینترین جټرټکټی، واتټ: ئازادی بټکارخستنی ئټقټی خټت لټ کاروباری گشتی [10] بټتټواوټتی. بټټام لټ هټموو لایټکټوټ گوټم لټ دټبټ کټهاوار دټکټن، ئټقټ بټکار مټهټنن! پیای سټربازی دټټټ: ئټقټ بټکار مټهټنن! ټاهټنان بکټن! بټرپرسی دارایی دټټټ: ئټقټ بټکار مټهټنن! پارټ بدټن! قټشټ دټټټ: ئټقټ بټکار مټهټنن! بټوا بهټنن! (تټنیا تاکټ سټروټرټک [11] هټیټ کټ دټټټ: ئټقټ بټکار بهټنن هټرچټند کټ دټتانټوټت و لټسټر هټرچی کټ جټزتان لټیټتی، بټټام ملکهټچ بن!)

ئټم شتانټ هټموویان بټتټواوی، ئازادی سنووردار دټکټن. بټټام کام سنووردانان دټبټتټ بټریټست لټبټردټم ټټشنگټری؟ کامه یشیانټ کټ نټک هټر بټریټست نییټ، بټټکوو بټرټو پټشټوټی دټبات؟ من وټها وټټامی ئټم پرسیارټ دټدټمټوټ: دټبټ “بټکارهټنانی هټملا یټنټی ئټقټی خټت” هټمیشټ ئازاد بټت و ئټمټ تا قټ ئامرازټکټ کټ دټتوانټ مرټف بټ ټټشنگټری بگټیټنټت، بټټام ئټگټر بټکارهټنانهټت تایبټت [12] بټت، ټټنگټ تټسک و سنووردار بټت، بټبټ ئټوټی پټشکټوتنی ټټشنگټری لټم ټوټوټ تووشی دژوارییټکی تایبټت بټت. تټگټیشتنی من لټ “بټکارهټنانی ئټقټی خټت لټ کاروباری گشتی” ئټو کټکوټرگرتنټیټ کټ کټسټک لټ پټگټی “خاوان زانست” [13] لټ بټرامبټر گروویټی خوټنټرانیدا لټ ئټقټی خټی دټیکات و، بټکارهټنانهټت تایبټتییټکټی بټو بټکارهټنانهټت ناو دټبټم، کټ کټسټک بټی هټبټ لټ ئټقټی خټی بیکات، لټ چوارچټوټی ئټو پټستټ کارگټټی، یان شارستانییټی کټ بټ ماوټیټک پیټی سپټردراوټ.

بټټام هټندټک لټو کاروبارانټ کټ بټ ژیانی بټکټمټټ سوودبټخشن، میکانیزی تایبټتیان پټویستټ، کټ بټو پټیټ ژمارټیټک لټ ئټندامانی کټمټگټ، دټبټ (بټبټ نیشاندانی ویستی خټیان) شټوازیټکی ناچالاک [14] بگرنهټر، هټتا حکوومټت بتوانټ بټ کټکوټرگرتن لټ سازانټکی ئاگایټنټ (ئیرادی)، ئټوان بټرټو ئامانجټ گشتییټکان ټټنمایټی بکات، یان لانی کټم وا بکات، لټ زیانگټیټنندن بټو ئامانجانټ دووریان بخاتټوټ. لټ هټلومټرچټکی وټهادا ئیدی دټرفټتټک بټ بټکارهټنانی ئټقټ نییټ، بټټکوو تاک دټبټ ملکهټچ بټت. بټټام

کاتیک که هر نیم تا که، که بشکاک که گشتی و دزگه ی، خای وک نیمندام کی و که مگگ ی ل بچاو دگر و- ت نانت وک نیمندام که که مگگ ی م دنی جیهانی، نینجا د توان وک که س کی خاو نزانست که ب نووسیند کانی، گرووپیک ب واتای ت وای وش، د کات برددنگ (مخاطب)، نقق بکار به ننت ب ب وای زیان که ب و کاران بگات، که و وک نیمندام کی ناچالاک و پاسیف پی سپردراو. کوات، نگر که س کی س ر بازی که فرمان ل فرماند رانی ورددگرت، ل کاتی خزم ت، بئاشکرا د ربار ی ب نیمجامگ ییشتن یا سوود ب خشبوونی مشتوم بکات، و نیم کار کی زیانبار. و د ب ملک چ ب ت. ب نام ب استی ناتوانی ی وای ل بگریست که ل بگگ ی خاو نزانست د ربار ی که موکو یی کانی کاروباری جنگ و س ر بازی قس بکات و لگگ برددنگ کانی خای بیخات ب رباس، ه تا و نیم یاری ل س ر بد ن.

هیچ هاوو اتییک، ناتوان خای ل دانی و باجان بدز ت و که ل س ر شانید تی. ت نانت خندگرتنی بو رانی و، د ربار ی نیم باجان، نگر دانی نیم باجان ل لاین و و ناچار ییان (ئیلزامی) ب ت، و کار کی تاوانکاران ی و شایانی سزای (تاوانکاران ی چونکه د توان نژا و گگ ان ب ت)؛ ب نام نگر هر نیم که س، ل بگگ ی خاو نزانست، بئاشکرا ن گونجاوی و ست مگ ران بوونی نیم باجان س رز نشت بکات، و کار کی پچ وانی نرکی هاوو اتیوونی خای نیم نجام ن داو. هر وک چن پیاو کی ئایینی، د ب لگگ قوتابیان و گرووی باو دارانی خای ب پی "بند ماکانی ئاینزا" [\[15\]](#) که لیسای قس بکات که و خزم تگوزاری تی؛ چونکه م ر جی و ب قبو و کردنی خزم ت، جگ ل م شت کی تر ن بوو. ب نام ل بگگ ی خاو نزانست، نازادی ت وای ه ی و ت نانت ل س ر ی تی که ه موو بیری خ رخوازان و شیاوی خای، د ربار ی که موکو یی کانی و بند مایان باس بکات و، نگر پیاری کی ه ی ب ب کخستنی و ئاینزا و که لیسای، و لگگ برددنگ کانی خای بیخات و و، ل کار کی ل م ج ر دا هیچ جگه ی که ب ه سکردن ب نازاری ویزدان نیی. چونکه و شت ی که و ب پی پیش و ل بگگ ی کارگوزاری که لیسای ف ر ی د کات، بژاردی نازاد و دخوازان ی و نیی، ب کوو ئویان ب کر گرتوو ه تا ب ناو و فرمانی و که س ی، که ئوی ب کر گرتوو، و شتان ف ر ی خ ک بکات. و د : که لیسای نیم وها و ب و ج ر ف رتان د کات و و ب گان یی ب کار کی د به ننت و نیم مان ن. پاشان قزانج کرداریی کانی و حوکانی که ل س ر ی تی باسیان بکات، ب

گروپی باو دارانی خئی باسی دکات. چونک - ب ب ئوی ئو و
حوکمان بیروباوی ت و اووی خئی بن، - ننگ استییک ل ناویاندا
شاراو بت. بام ئگگر ل و حوکمان شتکی وای بینی ک
پچوانی بیروباوی د روونی خئی بت، ئیدی ناتوان
بویژدان و ل س ر کار کئی خئی ب رد و ام بت و د ب وازی لی
بهنت.

بم جر، ئگگر وان ب ژکی ئرکپ سپردراو، ئقی خئی ل
ب رامب ر گروپی باو داراندا ب کار بهنت، ئم ت نیا
ب کاره نانی کی تایب ت، چونک ئم گردبوون و ی س ر ای
گ ور ییی کئی، گردبوون و ی پ ی وانی ئ و ک لیسای ی، ک ب
س رنجدان ب و، ئیتر ئ و وک قش ئزاد نیی و، ناشب ئزاد
بت؛ ب کوو فرمان ب ر ک ک ب ناو و فرمانی ئ و ک س ی ک ب
کری گرتوو کارک ئ نجام دات. ب پچوان و، ئ و ل پ گئی
ک س کی خا و نزانست و ک س ک ک ب نووسین کانی ل گ گروپ ب
واتای است قین و ش، وات ل گ جیهان، قس دکات و وک
پیاو کی ئایینی ک ئقی خئی ل کاروباری گشتیدا ب کار د هنت،
ئزادی ب سنووری ه ی ب ب کاره نانی ئقی خئی و قس کردن ب
ناوی خ ی و؛ چونک ئم باب ت ک س ر پ رشتیاری خ ک (ل
کاروباری ئایینی)، خئی د ب ک س کی ناپ گ یشتوو بت، و ت ی کی
چ و اش کارانی ناب ج و نائ ق انیی، ک د بت ه ی
س قامگیربوونی ه میش یی شت نائ ق انیی کان.

بام ئیا ناکر ک ک م م ک ل پیاوانی ئایینی، ب و
ک م ی کی ک لیسایی، یان کلاسیکی [16] با (ئ و ناوی ک
ه ندیی کان ل س ر ک م ی کی ل و جر یان دناو)، ئم
ما ف ی یان ه ب ل ناو خ یاندا د رباری ک م ک ل ب ن ما
س قامگیر ئایینی کان ک بک ون و س ر پ رشتیاری کی ه میش یی
ل س ر تاک تاکی ئندامانیا و، ل گ ه ی و انیش و ل س ر ه موو
خ ک بچ سپنن و ت نانت بیک ن شت کی ه میش یی؟ من د م نا،
شت کی ئوها ناکر. پ یمان ک، ک ب ه میش ل مر ف بگرت، ب
گ یشتن ب شنگری زیاتر، خئی ل خیدا پووج و بتا،
ت نانت ئگگر ب رزترین د س مات کان و ئنجووم نکانی یاسادانان
و شک م ندرین کک و تننام کانی ئاشتی، مری پ سندیان ل دابت.
هیچ س رد م ک ناتوان ب و م ب ست ها و ا و هاوس ز بت، ک
س رد می دواتر ل ناو ک توب ندک دابت، ک ه رگیز ن توان
ناسین کانی (ب تایب ت ناسین کی و ها کورتخاین) پ ر پ بدات و

للهه كان بيپا ووت و، به شوو يكي گشتي له شااى اشنگ ريدا
برو و پشوو بچت.

كاركي له م جرو، تاوانكك دژ به سروشتي مر يي، كه له سررتاي
دروستي نم پشوو ويي له شااى اشنگرى، به م بست و نامانجى
نو دانراو و، نو كانى داهاتوو به ت واوى نو و مافيان هه ي، كه
به يارى سررتايان و نا ووى له م جرو به ي كجارى توو هه دن.
پوو رى هه س نگاندى نو شت ي كه به ناوى ياسا له سرر خك
داد نرت، نو وي كه نايان نم خك هه رگيز ياسا يكي له و جرو يان
له سرر خيان داد نا يان نا؟ به نام به ماو يكي دياريكراو و كورت
و تا سرره دانى ياسا يكي باشر، نم كار دكرت هه تا به و
سيست مى كه ديه ننته ئاراو هه ر هاوو اتياك و، به تايبت
پياوانى ئاينى، نازاد بن به ئاشكرا و به سيف تى خاو نزانست،
(به رامبر به هه مووان) وات له اگه نووسيند كانيان، د ربارى
هه و كه موكو يي كنانى بنياتن نا ووى ئستا و نو و
دامود زگه يان ي 171 كه هه ن بير و اى خيان بخن و وو، له
كاتكدا "سيستمى له ئارادابوو" هه شتا به س قامگيرى د م ننته و،
بير و اى جراجر له چ ندي تى و به چيپ تى نو و كاران له نو و ندي
تاقى دكرن و، كه بتوانن بگن له ا يكي هاو به ش (تن نانت ئگگر
به زرينى دنگه كانيش نبت) و، پاشان له سرر بنم مى نم به چوون
هاو به شان له پشنيار كه پشكش به د رگه شاهان بكرت هه تا
پا پشتي نو و گرووپ له به واداران بكات، كه له نووان خياندا
گه ييشتونن ته سازان له سرر ديدگه يكي دروستتر د ربارى پويستى
گه ان له دامود زگه كانى ئاينى ئستا، به به نو وى بين به ربست
له به رد م نووانى تر، كه هه شتا هه گرى سا كه نكانن.

به نام هاوپه يمانبوون له سرر د ستور كى ئاينى س قامگير، كه
هه رگيز كه س ننته توانن گومانى له بكات، تن نانت ئگگر نم سازان
تن نيا به در ئاينى زيانى مر فاكيش سنووردار بت، نم به ي كجارى
فد غه ي؛ چونكه له سررد م كدا، مر قا ي تى له پشكوتن به و خر
و چاك كارى دوور د خات و و زيان به نو و كانى ئايند دگه ي نبت.
هه بت مر ف دتوانن اشنگرى خى د ربارى نو و شت ي كه د به
له ئاگدار بت دوا بخت؛ به نام چاوپه شيكرن له اشنگرى، به
خى و به تايبت به نو و كانى داهاتوو، د سندر ژيكرن و پشكوتن
مافى پير زى مر يي. نو و ياسا يي كه خك مافيان نيي د ربارى
خيان داي بنن، نو و واتر كه پاشايش ماف يكي له م جرو ي
نبت. چونكه هه زى ياسادانانى پاشا له و و س رچا و د گرت، كه

ئو ویستی گشتیی خۆک لگگ ویستی خۆی یەک دختات و ننگنژی دکتات. ئگگرتو، تانیا ههوی ئوو بدات که هه موو چاکسازیی کانی ئستا، یان ئووای که مبهستتتی لگگ سیستمی شارستانیدا سازگار بهت، ئیدی دتوانه لگ گتتت عییهت کانی خۆی به ئازادی، ئو شتیی که به چاککردنی بارودخیی خۆیان و زگارییان به پویستی دزانن ئنجامی بدن. ئیدی شتکی دیکه یشی له ئستت نییه، جگگ له گریکردن له و کسانیی که به ئنجامدانی توندوتیژی، دیانوو ئوانی تر له هه و و کشتی هه م لایه نه دوور بخنوو، به ناسین و بره و پشبردنی ئو شتانی که خۆیان به چاککردنی بارودخیی خۆیان و زگار بوونیان، به پویستی دزانن. پستی باهای پاشایتی، ئگگرت نووسینی عییهت کانی خۆی، که به گیشتن به به چوونکی هاو بهش لگگ یکتتر له مشتومدان، بخاتت ژهر چاودریی باهای دوو تکتکی خییوو، ئوا تووشی زیان دبهت. چونکه ئگگرت له و کاتیدا به به چوونی هه ر به باشی خۆی وا بکات، ئوا خنئی له دگرن که: “زمانزانن کان له قیسر فرمان و رناگرن” [18] - و تانانت له ویش زیاتر، ئو کاتیی که به دهر له عییهت کانی دیکه، پشتیوانی له سهر پویی مهنوی چهند ستتمکارک بکات، ئوا دسهاتت باهای خۆی سووک دکتات، ئگگرت دتست به چاودریییکی له و جهر ببات.

ئستا ئگگرت پرسن ئایا ئهم هه نووک له چهرخکدا دژین که گیشتوو تان شنایی؟ و هه م ککی ئوو یه که نه خهر. به هه م له چهرخی شناییب خشیندا به. له هه لوم رجی ئهم دا، هه موو خۆک له په گگیکی وه هادا نین و ناتوانین ئوان (له په گگیکی له و جهر دا) دابنهین - که له کاروباری ئایینی، به به هه نماییی ئوی تر ئوقیی خۆی به باشی و دنیایی به کار ببات. هه شتا له م کار دا، که موکووی زهر.

به هه م هه ند نیشانی وونمان به دتتوو یه، که هه ر ئستا هه ند که دهرتان له به رامبه ریاندا دکر تتوو، که له و پانتاییوو، ئازادانه به ره و ئامانج بهن و به ره بهست کانی شننگریی گشتی و، دهرچوونیان له نا په گگییشتوو یی خهر کرد به ره - به ره که متر بهت. له م وانگگیوو، چهرخی ئهم چهرخی شناییب خشین، یان (به وت یه کی تر) چهرخی فردریکه [19].

پاشایک که له ئاستی خیدا نابینه که بهت: ئو له سه ریی تی که له کاروباری ئایینی، نه هه ر خۆک ناچار به په سندکردنی باو تکت نه کات، به کوو له م با به تاندا ئوان به ته واوی، ئازاد به تتوو، پاشایک که ناویشانی لووتبه رزانن له بووردیی به خۆی و

نابینا و ئی تی دکتا وو، بئاستی ک (پاشای کی) شننگر و، شایانی ئوو یی ک خکی جیهان و نوو پزان کانی داهاتوو ب نام ناوو ستایشی بکن، چونک گزی مرئی -لانی ک م تا ئو شو نئی ک پیو ندیی ب حکومتوو ه یی- ل ک یلای تی د رونی زگار کردوو، و، نازادی ب ه مووان بخشیو ه تا ل ه موو کاروباری ویزدانیدا ملکی چی ئقی خیان بن.

ل س رد می پاشای کی ل م ج ر دای، ک پیاوانی ئایینی پای ب رز گه یان پ دراوو ل پگی خا و نزانست، ب ب ئوو ی زیانک ب ئرک پیش یی کانیان بگات، ب و پئی نازادی و ب ئاشکرا، ئو بیر و ب چوونانی ک ل ل و ل و ل ل گ ب ن ما پ سندکراو ئایینی کانیاندا ناساز، ل گ ه موو خکی جیهاندا بیخ ن ب ریاس ه تا ب م ح کی خن، ه س نگانندی ب بکر ت. ب ر ل پیاوانی ئایینی، ئ م ماف ب ک سانک دراوو ک ئرک پیش یی کانیان دست و پیان ناب ستن ت وو. ئ م ح نازادی ب د ر وو یش پ ل د کوت ت، ت نانت ب ئو شو نانی یش، ک د ب ل گ ئو ب رب سستان ب ر وو ب ت، ک ب ه ی بوونی د وو ت کی کار ن زان وو س ریان ه داوو. چونک ل ب ر چاوی د وو ت کی ل م ج ر دا، نمون یی کی وو نی وا د خر ت وو، ک ئ گ ر ب ت و نازادی ب چ سپ ت، ئ وا هیچ نیگ رانیی ک ب ت کچوونی یی ک تیی نیشتمانی و سیست می گشتی ل ن ارادا نیی. مر ف ک ان ئ گ ر ب ئ نق ست ناچار ن کر ن، ک ل چوارچ وو ی ئقی کا و کرچدا بم نند وو، ئ وا ب ر ب ر خیان ل و د خ د ب ن د ر وو.

من ل شننگری، پتر ل ه ر ج گه یی کی تر، پ م ل س ر "د ر چوونی مر ف ل ناپ گ یشتوویی خ کرد ل ق م م وی پرس ئایینی کان" داگرتوو، چونک حوکم انانی ئ م ل بوار کانی دیک ی وک زانست و هون ر کان، ح زیان ل نیی ک سی س ر پ رشتیاری خ ک ک یان بگ ب و، ئ وی تر ئوو یی ک ناپ گ یشتوویی ل کاروباری ئایینی ل ه ر ج ر کی تر زیان ب خشر و سووکا یی تی زیاتری ت دای. ب م شوازی بیرکردن وو ی س ر کی حکومت ک، ک پ ر ب شننگری ل ق م م وی کاروباری ئایینی د دات، ل ه موو ئ مان پتر س ر د ک وو و باش د زان ت، ک ت نانت ل کاروباری یاسادانان هیچ م ترسیی ت دا نیی، ئ گ ر ب گه ب عیید ت کانی خ ی بدات، ل کاروباری گشتیدا ئقی خیان ب کار به ن و بیر و ب چوون کانیان د ربار ی شوازی کانی باشتی یاسادانان، ت نانت ب خن گرتنی استگ یان ل یاسا کانی ب ردست، ل گ خکی جیهاندا بخ ن

بهرباس، ئهم بە خمان نموونه‌ی کی شیای ستایش و به‌وهند و پرشنگداری پاشای کی له و جهرمان هه‌یه، که له م بواردا پاشه‌وی هه‌موو پاشاکانه.

به‌ام تانیا که سه‌ک ده‌توانه به‌ت: ئه‌قه به‌کار به‌هنن! هه‌رچه‌ند و له هه‌ر بوارکدا که جه‌زان له‌یه، به‌ام ملکه‌چ بن! - قسه‌یه‌ک که تانیه که مارکی ئازادیش ئازایه‌تی ئه‌وی نیه به‌ت - که خه‌ی شه‌نگه‌ر به‌ت و له سه‌به‌ره‌کان نه‌ترسه‌ت و هاوکات به‌ پاراستنی دیسپلینی گشتی له‌شکرکی کخراو و به‌ ژماره‌ زه‌ر له‌بن فرمانیدا بن.

له‌ره‌دا کاروباری مره‌یی و ته‌یه‌کی سه‌یر و چاو و وانده‌کراو به‌خه‌یه‌و ده‌بینت، که ئه‌گه‌ر به‌ته‌واوی سه‌یر بکه‌ت، هه‌موو شه‌ته‌ک که م تا زه‌ر، ته‌یدا ده‌به‌یه‌که. وا ده‌رده‌که‌وه که ته‌یه‌کی زیاتر له‌ ئازادی مه‌دنی، به‌ ئازادی به‌حیه‌ خه‌ک - سه‌ره‌یه‌ی ئه‌وی که سنوره‌کی ته‌نده‌په‌یه‌ان به‌ دیاری ده‌کات - سوودمه‌ند به‌ت و ته‌یه‌کی که مه‌تریش له‌ ئازادی، که شه‌کی و هه‌یه‌ان به‌ بخولقه‌نه‌ت که ته‌یدا به‌ هه‌موو توانا‌کانیا نه‌وه گه‌شه‌ بکه‌ن.

پاشان، ئه‌و کاته‌ی که شه‌ته‌ له‌ژه‌ر ئه‌م ته‌وه‌ژاوه‌ قه‌وه‌ ته‌وه‌ک (=) له‌ په‌نای له‌شکرکی کخراو و به‌ ژماره‌ زه‌ری پارزه‌ری دیسپلینی گشتی) به‌ ده‌قانه‌یه‌وه‌ په‌روه‌رده‌ ده‌کات، واته‌ هه‌گری و تام‌زه‌ری خه‌ی مره‌ف به‌ به‌رکردنه‌وه‌ی ئازاد به‌ره‌مه‌دار به‌کات و گه‌شه‌ په‌ بدات، ئه‌مه‌یه‌ به‌ خه‌ی به‌ره‌-به‌ره‌ کاریه‌گری له‌سه‌ر شه‌وازی به‌رکردنه‌وه‌ی خه‌ک دادنه‌ت (که له‌ ئه‌نجامدا خه‌ک به‌رده‌وام له‌ پراکتیزه‌ کردنی ئازادی به‌توانا تر ده‌بن) و، سه‌ره‌نجام ته‌نانه‌ت کار له‌سه‌ر بنه‌ما بنه‌یه‌کانی ده‌وه‌ته‌ ده‌کات، که ئیدی ئه‌ویش وای به‌ باش ده‌زانته‌ له‌گه‌ه‌ مره‌ف، که ئه‌ستا ئه‌تر به‌وه‌ته‌ به‌وونه‌وه‌یه‌کی په‌تر له‌ ماشینه‌که [20]، په‌فتاره‌کی وا به‌گره‌ته‌ به‌ر که شایسته‌ی ئه‌و به‌ت*.

که‌نگیز به‌رگ، په‌روه‌س

سی

سه‌پته‌مه‌یه‌ری ۱۷۸۴

سه‌رچاوه‌:

- کانت و دیگران، وه‌شن‌گری چه‌سته؟ نه‌ریه‌ها و ته‌ریف‌ها، ته‌رجه‌:

سیروس آرین پور، نشر آگه، تهران.

[1] Immanuel Kant.

[2] Unmündigkeit .

[3] Selbestverschuldet .

[4] (sapere aude !) (بنمای ئم وتیم بم شاعیر و وثر وانسی می (۶۵ پ.ز- ۸ پ.ز) دگگتتتو و (نامیلک کان، ۱،۲،۴۰) " نازا بم ل زانیسن! " کمممئی دستانی استی (Alethophilen) بم ی نانی =alethela استی) ک ل سا ی ۱۷۳۶ بم م بمستی پپر پمدانی فلسفئی لایب نیتس- و ف بنیات نرا، ئم وتیم یئی هراسیان ه ر بمم واتایم، کرد دروشمی خیان. ئوان دراوکیان لچاپ دا، ک نیوپیکرکی ئسینایی بم سدر و بو، بم خودیمک و ک نخی و خساری لایب نیتس و و ف پی بو و د و راند وری بم دروشمی sapere aude از ابو و.

[5] (naturaliter majomnes) واتم ل ووی جست و پگگیشتوو و گ وریم، بمم نام ل ووی هزرییم و هشتا ناپگگیشتوو و بچوو ک.

[6] (Gangelwagen) س و تیم کی تای دارم ک مندائی تم دخن هتا پم بگر.

[7] (Publikum) ل بم رامبر تاک (Individuum) بم واتای ئم مر قانئی ک ل یک شویم، ناوچم یا و اتدان. ل سمدی هژدییم ئم زار اویم ل جیاتی چمکی ئممئی (Offentlichkeit) (= با بتمی گشتی) بم کار دچوو. یهان کریستف ئادلنگ (J.C.Adelung) ئم چمکم بم جرم پناسم دکات: ۱) ئاپرری ئم مر قانئی ک ل شوئمکی گشتیدا ک بوونم توم: ۲) هموو خوننرانی نووسرک: ۳) هموو ئم و هاوچرخانئی ک لگگم ئمم دا دژین.

[8] (Selbstdenkend) ل چمکم سدر کییمکانی وتار کئی کانت. مم بست ئم و کسانیم ک خیان ل پیمیم و کردنی سسا و بپارم پشوختکان د بویم و، یان ل گگی بم کارخستنی زانین و فامی خیان و بم "خ بیرکردنم" ک ئامانجی بوونی مر فم، دست بم شنگری ل کاروباری جیهاندا دمکن.

[9] (Vorurteil) ئم زار اویم پتر بم "پش-دادووری" و رگ در او

و، هـندځ جارېش به زانستی پوخت و ئېوانی تر. پـشـدادوږی،
سـرـرـای هـاوتـابوونـی وـاـتـی لـگـځ هـاوتـا ناوـو کـیـکـی لـ زمانـ
ئـو وروپـیـکـان (Vor-Uteil لـ ئـمـانی، Pre-Judgment لـ
ئـیـنـگـلیـزی، Pre-Jugment لـ فـرـنـسی)، دـخـی و اتایی ئـم زاراوـیـ
لـ زمانـ سـنـکـانی خـی ناگـیـنـت. ئـمـ لـرـدا وامن به باش
زانی، به “دادوږی ناپوخت” وږی بگـځـین. (وږگـځـی فارسی).

[10] (der offentilche Gebrauch seiner Vernunft) (ئـو کـکـکـیـ
[= بـکارخستن] کـکـسـک لـ پـگـی “کـسی خـی” و بـ سیفـتی
خاوـنـزانت لـ بـرامبـر گرووی خوـنـرانیدا لـ ئـقـی خـی وږی
دـگـرت.

[11] (مـبـست فردریکی گـځـور، ئـمپراتـری پرووسـ.

[12] Privatgebruach) (ئـو کـکـوـرگرتن=بـکارهـنـانـیـ کـکـسـک
لـ پـگـی بـرپرسـکی کارگـځـیـ بـ وـنـ ئـفسـر، فـرمانـږی
فـرمانگـ، یان قـشـ- لـ ئـقـی خـی دـیکات).

[13]. Gelehrter

[14]. Passiv

[15] Symbol) (لـ چـمکی زانستی کـلامی مـسیحی، بـ و بـنـمایانـ
دـگـوتر کـ قبووـکردنـان نیشـانـی باوـهـنـانی باوـدارانـ بـ و
تـایـنـزایـی کـ مـبـستـتی).

[16] (Klassis) (ئـنجوومـنی کـلیساکان لـ هـنـندا کـ لـ
کاروباری تـایـنـیدا مافی یاسادانانی هـځـیـ.

[17]. Einrichtung

[18]. Caesar non est supra Grammaticos.

[19] (ئـماژـیـ بـ گـشـکردنی کاری ئـشنگـری لـ سـردـمی
پاشایـتی فردریکی گـځـور).

[20] (ئـماژـیـ بـ ژـلین ئـفرای دولامـتری (۵۱- ۱۷۰۹) و کتـبـکـی
مرقـف-ماشین (L’homme-machin)، لیدن، ۱۷۴۸.

* ئـمـ، کـ سیی مانگی سپتـمـبـر لـ هـوا هـفتانـکانی
بووشینگ (2) لـ کـوتی سـزدی ئـم مانگـ، اگـیـندر اوکم

خوښندو او کچه وپامی بڼه مندلسزڼ هره بڼه په مپرسیاره له ژماره ی
نوم مانگه ی برلینیش مونا تسشرفیت بڼه او د بڼه وپام. هشتا نڼه و
وپام بڼه د ستی من نڼه گڼیشوو و نڼه لڼه و حاکم تڼه دا له ناردنی
نومیش خوم د بوارد. نستا نوم نووسیند تڼه نیا بڼه نوم نزمونڼ
بکار دت کچه بڼه وانین د ستی ککوت، تا کو د تڼه هاوایی و
هاوچرتی بڼه دیاری بڼه نڼه.

2) نڼه و بڼه او کراوی کچه کانت له پڼه راوړی وتار کچه ی بڼه ناوی هڼه و
هفتان کانی بووشینگ ناوی له د بات، بڼه در ژایی سا نانی ۱۷۷۳-۸۶
له لاین نانتڼ فردریش بووشینگ (۱۷۲۴-۹۳) له بڼه رلین بڼه او
د کرایه و.